

Forord

Håndbogen for bygningsmalere omhandler de regler og retningslinjer, som gælder for sikkerhed og sundhed på byggepladsen.

Bemærk, at der gælder særlige regler for unge under 18 år. (Se pjecen ”Unge under 18 år – Arbejde i Bygge & Anlæg”).

Pjecen er tænkt som en opslagsbog til brug for arbejdsmiljøgruppen og/eller den enkelte medarbejder ved udarbejdelse af APV for byggepladser, sikkerhedsrunderinger eller ved tvivlsspørgsmål i dagligdagen.

Indholdet i denne pjece er baseret på lovgivningen, men indholdet udtrykker ikke hele lovgivningen. Vi har forsøgt at fremhæve de områder, hvor der oftest er problemer, der skal løses.

Hvis der er behov for at vide præcist, hvad lovgivningen i alle detaljer foreskriver, henviser vi til lovgivningen eller til os.

Ved tvivl: kontakt ARBEJDSMILJØHUSET, telefon 44 85 02 20, eller kig ind på vores hjemmeside: www.am-huset.dk

Indholdsfortegnelse

Arbejdspladsvurdering - APV	3
Byggepladsen	3
Stilladsarbejde	6
Liftarbejde	9
Stigearbejde	10
Produkter	11
Støv	13
Værktøj	15
Støj	16
Ergonomi	17
Velfærdsforanstaltninger	19
Psykisk arbejdsmiljø	20
Krav til arbejdsmiljøorganisationen	23

Arbejdspladsvurdering - APV

Alle virksomheder med ansatte skal udarbejde en skriftlig arbejdspladsvurdering (APV). APV'en skal udarbejdes i samarbejde mellem ledelse og ansatte, og skal være tilgængelig for de ansatte.

APV er virksomhedens redskab til at kortlægge og vurdere arbejdsmiljøet. Ved vurderingen skal sygefraværet inddrages. Der udarbejdes en handlingsplan, der prioriterer løsning af arbejdsmiljøproblemerne. Virksomheden skal efterfølgende tage stilling til, om løsningerne har haft den ønskede effekt, og evt. foretage justeringer.

APV'en skal revideres mindst hvert 3. år samt ved ændringer i forhold, som har betydning for arbejdsmiljøet.

Ved arbejde med farlige stoffer og materialer skal virksomheden også lave en kemisk APV. Læs mere om denne på side 12.

APV-skemaer kan downloades fra www.am-huset.dk

[illegible]

Byggepladsen

Plan for sikkerhed og sundhed (PSS)

På alle byggepladser med mere end én arbejdsgiver skal bygherren sørge for, at arbejdsmiljøarbejdet koordineres under projektering og udførelse af arbejdet. Kravene til arbejdsmiljøkoordinatoren afhænger af byggepladsens størrelse.

Hvor to eller flere arbejdsgivere på samme tidspunkt beskæftiger mere end 10 ansatte tilsammen, og på byggepladser, hvor der udføres farligt arbejde,

skal der udarbejdes en PSS på byggepladsen, og der skal tillige afholdes sikkerhedsmøder.

PSS'en omhandler de områder, hvor flere arbejdsgivere opererer samtidigt, fx fælles adgangsveje og facadestilladser. PSS'en skal bl.a. indeholde følgende elementer:

- Byggepladsens organisation
- Byggepladstegning
- Tidsplan
- Særlige risici
- Fælles sikkerhedsforanstaltninger
- Fælles velfærdsforanstaltninger
- Angivelser for den enkelte arbejdsgiver, fx brug af stilladser.

Det er bygherres ansvar at udarbejde PSS'en og afholde opstartsmøde, sikkerhedsmøder m.m.

Afgrænsning

Byggepladsen skal være afgrænset på en iøjnefaldende og let genkendelig måde med skilte, hegn eller lignende rundt om og i den umiddelbare nærhed, så uvedkommende personer ikke uforvarende kan bevæge sig ind på byggepladsen.

Adgangsveje

Byggepladsen skal have et tilstrækkeligt antal adgangsveje og transportveje, så færdslen kan foregå uden fare.

Hvis det er muligt, skal adgangs- og transportvejene for kørende og gående trafik holdes adskilt. Hvor dette ikke er muligt, skal der etableres en passende sikkerhedsafstand mellem den kørende og gående trafik.

Det skal sikres:

- at veje er bæredygtige, når de benyttes, uanset vejret
- at adgangsveje fra offentlig vej og parkeringsplads til omklædningsrum og veje mellem skure kan bruges med eget fodtøj
- at adgangsveje fra omklædningsrum til arbejdspladser kan bruges med arbejdsfodtøj

Adgangsveje for gående skal have en bredde på mindst 80 cm. Hvor der ikke transporteres materialer, kan bredden nedsættes til 60 cm.

Færdselsveje og -arealer skal holdes jævne og fri for materialer og genstande, der kan være til fare for færdslen. Skakter, huller og lignende skal overdækkes eller afspærres. Det skal fremgå af PSS, hvem der foretager snerydning og grusning.

Bortskaffelse af affald

Affald og tom emballage skal anbringes på særligt indrettede pladser eller i containere, som jævnligt tømmes. Bortskaffelse skal ske efter affaldsregulativet for den pågældende kommune.

Orden og ryddelighed

Der skal på byggepladsen være orden og ryddelighed, så forholdene til staidighed er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige. Det vil bl.a. sige:

- at veje, færdselsarealer, tekniske installationer og sikkerhedsforanstaltninger holdes i forsvarlig stand
- at materialer, redskaber, ledninger m.v. ikke henlægges til fare for arbejdet eller færdslen
- at veje, færdselsarealer og arbejdssteder holdes fri for spild og lignende samt ryddes og gruses ved sne og frost
- at man kan anvende almindeligt anvendte tekniske hjælpemidler

Rengøring skal udføres på en sådan måde, at skadelig forurening ikke spredes, fx støvsugning frem for tørfejning. Det skal fremgå af PSS, hvorledes oprydning og rengøring er organiseret, og hvilket firma, der har det overordnede ansvar for ryddelighed.

Gener fra andre håndværkere

Arbejdet skal tilrettelægges, så gener fra andre håndværkere undgås. Det vil sige, at man ikke udsættes for fx støv og støj, forårsaget af andre håndværkere. Hvordan det tilrettelægges, skal fremgå af PSS.

Førstehjælpskasse

Der skal være førstehjælpskasse og øjenskylleflaske til rådighed på byggepladsen. Førstehjælpskassen skal være fyldt op, og udløbsdatoen på øjenskylleflasken må ikke være overskredet.

Arbejds miljøorganisationen

Der gælder særlige regler for arbejdsmiljøorganisationen(AMO) ved arbejde på midlertidige og skiftende arbejdspladser, herunder bygge og anlæg. Når en arbejdsgiver beskæftiger mindst 5 ansatte på en arbejdsplads i mere end 14 dage, skal der oprettes en AMO. Det vil sige, at der skal vælges en arbejdsmiljørepræsentant og en repræsentant for ledelsen. AMO skal oprettes, uanset om der i forvejen findes en AMO i hjemmeverksamheden. Se oversigt over krav til Arbejds miljøorganisationen på side 23.

Sikkerhedsmøder

Bygherren (eller dennes koordinator) skal mindst en gang hver 14. dag afholde sikkerhedsmøder. På disse sikkerhedsmøder deltager bygherren eller koordinatoren samt arbejdsgivere og arbejdsmiljøorganisationer på pladsen. Der skal skrives referat fra møderne.

Systematiske gennemgange

For at forbedre arbejdsmiljøet er det en god ide, at arbejdsmiljøorganisationen i forbindelse med sikkerhedsmøderne foretager en gennemgang, hvor forholdene i APV'en og pladsens plan for sikkerhed og sundhed tjekkes i forhold til relevante arbejdsopgaver.

Andre forhold

Læs om belysning på side 17, og om velfærdsforanstaltninger på side 19.

Stilladsarbejde

Det er vigtigt, at stilladset er indrettet, så det fungerer godt i forhold til de opgaver, der skal udføres. Skal der fx males vinduer, skal konsollerne være placeret, så man kan komme til og fra stilladsdækket, uden at man behøver at stå på tæer for at nå, og uden at man skal krumme sig helt sammen for at klare den nederste ramme.

HUSK! Det er ikke tilladt at stå på stiger eller skamler på stilladset.

Regler for opstilling og brug af henholdsvis rulle- og facadestilladser fremgår af skemaerne på side 7 og 8.

Krav	Rulle/Bukkestillads	System/Facadestillads
Uddannelse	AMU-kursus af 1 dags varighed, hvis man skal opstille, ændre eller nedtage stillads, hvor dæk er mere end 3 meter over jord	Ved opstilling, nedtagning, ændring og vedligehold af facadestillads i standardopstilling er der krav om 3 ugers kursus. Ved opstilling af mere komplicerede stilladser kræves 2-årig stilladsuddannelse eller ERFA kursus.
Brugsanvisning / skiltning	Der skal følge en dansk brugsanvisning med stilladset. Denne skal beskrive mål og vægt, opstillingsvejledning, maksimal vægt, brug af støtteben, tilladt belastning og vedligehold.	Er facadestilladset mere end 2 meter højt, skal det være forsynet med ibrugtagningsskilt, der beskriver, hvad stilladset må bruges til, samt dato for opstilling og sidste eftersyn. Mangler skiltet, eller er stilladset forsynet med et rødt skilt, er adgang ikke tilladt.
Opstilling	Brugsanvisningen skal følges. Støtteben: normalt ved 2 meters højde for smalle stilladser (30-70 cm) og 3,5 meters højde for brede stilladser (120-140 cm). Underlaget skal være jævnt og bæredygtigt. Stilladset skal stå i lod og må ikke vippe. Stilladsdækket skal fylde hele stilladset i både bredde og højde.	Skal opstilles af specialuddannede folk, men tjek selv følgende: Afstand mellem stilladsdæk og mur må højst være 30 cm. Opklodsning må højst være 20 cm. Ved risiko for faldende genstande skal der træffes foranstaltninger til sikring af omgivelserne. Sikret imod påkørsel. Hvis den frie lodrette åbning mellem stilladsdæk og konsoldæk er over 0,5 meter, skal der monteres håndliste. Er den lodrette afstand mellem hovedstilladsdæk og konsoldæk større end 0,5 meter, skal dette afhjælpes med særlig adgangsvej, fx stilladstige.

Krav	Rulle/Bukkestillads	System/Facadestillads
Rækværk	Ved risiko for nedstyrtning og tilskadekomst: Rækværk: Håndliste i 1 meters højde Knæliste i 0,5 meters højde Fodliste med en højde på mindst 15 cm. Der er ikke nogen nedre grænse for, hvornår der er behov for rækværk. Der skal altid foretages en konkret vurdering. Ved arbejde i højder fra 2 meter og højere vil der i praksis være risiko for tilskadekomst ved fald, og der bør derfor altid være rækværk, når der arbejdes i 2 meters højde.	
Adgangsveje	Rullestilladset skal være forsynet med indvendig trappe eller stige, som man skal bruge, når man skal op på det. Adgangs-åbningen skal være mindst 0,4 x 0,6 m, og den skal være forsynet med hængslede lemme eller skydelemme. Lemmene skal være lukkede, når der bliver arbejdet på gulvet. Man må ikke kravle udvendigt på stilladsgavlne.	På små stilladser accepteres indvendige stiger som adgangsvej. Store stilladser (højere end 5 meter og længere end 10 meter), hvor 2 eller flere personer arbejder, skal forsynes med separate opgangsfelter, når det er teknisk og praktisk muligt. Lemmene ved opgangshuller skal være lukkede, når man arbejder på stilladset, og i øvrigt forsynet med sikring, så man ikke kommer til at åbne dem ved en fejl. Ved færdsel skal fri gennemgangshøjde være min. 1,9 meter.
Eftersyn	Dele til rulle- og bukkestilladser skal efterses min. en gang årligt. Det skal kunne dokumenteres, at der er foretaget eftersyn.	Det er stilladsfirmaet, der er ansvarlig for, at stilladsdelene er efterset og godkendt.
Materialetransport		Dækbredde ved materialetransport mindst 0,8 meter

Liftarbejde

Både ved salg og udlejning skal der foreligge en dansk brugsanvisning, som skal opbevares ved liften. Liften skal anmeldes til det lokale Arbejdstilsyn, inden den tages i brug første gang, samt ved væsentlige reparationer og ombygninger. Lifte skal efterses årligt.

Journal

Der skal være en journal på eller i nærheden af liften. Journalen skal indeholde dato og resultater af det pligtige årlige hovedeftersyn. Det vil sige:

- Dokumentation for liftens stabilitet, belastning og sidste eftersyn.
- Oplysninger om evt. fejl og mangler, om evt. påbud og om sikkerhedsmæssige reparationer.

Hvis der er fejl på liften, må den selvfølgelig ikke bruges, før fejlene er udbedret. Hovedeftersyn, reparation og vedligeholdelse må kun udføres af sagkyndige.

Indretning af kurven

I kurven skal der altid være en angivelse af liftens største tilladte belastning. Liftens kurv skal have en indhegning på 1 meters højde og fodliste på 15 cm højde. For at undgå at få hænderne i klemme, skal der være en håndliste 10 cm inden for og 10 cm over indhegningens overkant. Indhegningen kan være forsynet med plade eller net, så hverken personer eller materialer kan falde ned. Kurven i bomlifte skal desuden være forsynet med forankringspunkt til en sikkerhedslinje. Låger skal være selvlukkende med automatisk lukketøj, og de må ikke åbne udad.

Brug af liften

Sørg for at få en grundig instruktion i betjening. Læs og følg brugsanvisningen nøje, inden liften tages i brug.

Ved selve opstillingen af liften er det vigtigt at sikre, at underlaget kan bære.

Desuden gælder følgende:

- Personer i kurven i bomlifte skal anvende faldsikringsudstyr bestående af sikkerhedssele og sikkerhedslinje. Husk at faldsikringsudstyret også skal efterses årligt.
- Kurven må ikke forlades i løftet stilling, og transportable lifte må normalt kun flyttes ubemandet i transportstilling.

- Liften må kun benyttes, når der er en anden person på stedet, som kan tilkaldes, og som kan betjene liften.

Stigearbejde

Brugsanvisning

Stigeleverandørens anvisninger skal følges, og opstillingsvejledning til stigen skal være tilgængelig for den ansatte.

Opstilling

Stil altid stigen på en vandret og fast flade. Mindre højdeforskelle kan klares ved at lægge et egnet underlag, eller man kan bruge et egnet forlængerben. Ved arbejde på trapper må forlængerben kun bruges til små wienerstiger (max. 6 trin), som er indrettet til det. Forlængerben må højst være 1 meter lange.

- Enkeltstiger stilles med en hældning på ca. 70 grader. De sikres mod udskridning, fx ved fastgørelse forneden.
- Bruges en stige, der er over 5 meter lang, skal der være fodmand, hvis stigen ikke er fastgjort.
- Ved højder over 5 meter anbefales brug af trapper eller trappetårn.
- Bruges stigen som adgangsvej, skal den fastgøres og rage mindst 1 meter op over adgangsstedet.
- Stiger må ikke bruges på stilladsdæk.

Brug af stige

- Normalt ikke højere end 5 meter, målt fra underlag til det trin man står på. I særlige tilfælde kan let arbejde udføres fra større højde, fx for at udskifte en pære.
- Arbejd ikke udover en armlængde fra stigevangen.
- Gå ikke højere op end til tredjeøverste trin.
- Byrderne skal være lette og nemme at håndtere.
- Værktøjer skal være lette og kunne bruges med én hånd.
- En stige er kun for én person, dog to på en wienerstige, én på hver halvdel.
- Husk at bruge egnet fodtøj, eventuelt sikkerhedssko.
- Undgå at fritliggende metalforstærkninger fra stigen kommer i kontakt med strømførende dele.

Eftersyn

Stiger skal efterses årligt for at sikre, at de er forsvarlige at arbejde på. Eftersynet skal være dokumenteret, fx ved mærkning på stigerne.

Stiger af træ bør ikke overmales, da det så bliver vanskeligt at se brud i træet.

Tidsbegrænsning

En stige er først og fremmest ment som en adgangsvej. Det er belastende at stå på en stige, så derfor må arbejdet fra stiger ikke overstige 1/3 af arbejdsdagen med vekslende arbejde fra stige til gulv. Den tid man bruger på at flytte stigen medregnes.

Den enkelte periode, hvor man står på stigen, bør ikke overstige 30 minutter. Er der behov for at arbejde i højden i længere tid, bør man vælge et rullestillads.

Produkter

Almindeligt produktvalg

Et produkt må ikke anvendes, hvis det kan erstattes af et mindre farligt eller mindre generende produkt, med mindre tekniske eller økonomiske forhold gør erstatning meget vanskelig. Se Arbejdstilsynets produktvalgsskemaer i At-vejledning C.0.10. Arbejdsmiljøorganisationen skal være med til at vurdere, om erstatning kan foretages. Næsten alle arbejdsopgaver ved bygningsmaling kan laves med 00-1 produkter.

Dispensation fra Arbejdstilsynet er ikke nødvendigt, hvis man overskrider kodenumre i produktvalgsskemaerne, men hvis Arbejdstilsynet kommer ud på arbejdspladsen, skal argumenterne for overskridelsen være til stede.

Overskrides derimod kodenumre i Arbejdstilsynets forbudsskema, skal der foreligge en skriftlig dispensation fra Arbejdstilsynet.

Forbud

Der må ikke anvendes produkter med højere tal før strengen i kodenummeret end vist i skemaet:

Højeste tal før strengen	Indvendigt	Udvendigt
1-	Lofter og vægge: almindelige påvirkninger og funktionskrav.	
2-	Lofter og vægge: store påvirkninger og funktionskrav.	Maling af træ, facader og tagbeklædning.
3-	Vægge: specielle påvirkninger og funktionskrav.	Grundning af træ. Maling af jern, zink/forzinket jern. Grundning og imprægnering af facader og tagbeklædning.

Sprøjtetåge

Ved sprøjtearbejde skal man beskytte hud og luftveje mod sprøjtetåge. Der skal mindst anvendes helmaske med kombifilter. Se i den kemiske APV, hvilke værnemidler der skal anvendes.

Epoxy

Nedenstående gælder for alle typer af epoxy og isocyanat produkter. Epoxy kan medføre hudallergi; og polyurethan (også kaldet isocyanater) kan medføre lungelidelser, fx allergisk astma. Når du anvender disse produkter, gælder specielle regler for bl.a.:

- Lovpligtig uddannelse
- Oplysning om udhærdningstider for produkterne
- Sprøjteforbud uden for kabiner, bokse og i lukkede systemer
- Velfærdsforanstaltninger (omklædning med separat opbevaring af gang- og arbejdstøj, håndvask med ikke-håndbetjent armatur)
- Advarselsskiltning og affaldsbehandling

Kemisk arbejdspladsvurdering – Kemisk APV

Kemisk APV er en kemisk risikovurdering, der skal laves ved arbejdsprocesser, hvor der anvendes faremærkede produkter.

Der skal også laves kemisk APV ved fx arbejde med stoffer og materialer, der er omfattet af kræftbekendtgørelsen, asbestbekendtgørelsen, og stoffer der er optaget på grænseværdilisten.

Ved nogle arbejdsprocesser dannes der farlige stoffer. Dette kan fx være støv fra slibning af beton og løvtræ eller blyholdig maling. Det kan også være røg fra svejsning eller opvarmning af andre materialer. Når det er tilfældet, skal der laves kemisk APV for arbejdsprocessen, hvor der dannes farlige stoffer.

Vurderingen skal indeholde en fortegnelse over de farlige stoffer og materialer der bruges på virksomheden/arbejdspladsen og om de kan erstattes med noget mindre farligt (Substitution).

Procedure for kemisk APV:

- Registrering af produkter i virksomheden
- Hent sikkerhedsdatablade
- Vurdere farlighed af produkter
- Vurdere arbejdsprocesser hvor produkterne bruges, herunder påførringsmetode og nødvendige værnemidler
- Vurdere mulighed for substitution til mindre farlige produkter
- Instruktion og oplæring af de ansatte

Vejledning og skemaer til kemisk APV kan hentes på vores hjemmeside www.am-huset.dk

Kemisk APV – Arbejde på bygninger med kodenumererede produkter

Denne kemiske APV gælder for alle kodenumererede produkter til arbejde på bygninger og byggepladser.

Et kodenummer består af to tal adskilt af en bindestreg og et årstal, fx 00-1 (1993).

For produkter med faresymbol, skal der desuden foreligge en liste over produkterne (på virksomheden). Sikkerhedsdatabladet fra leverandøren skal være tilgængeligt for brugeren.

Hvem må arbejde med produkterne?

Faremærkede produkter må ikke anvendes af unge under 18 år, kun hvis det sker i forbindelse med uddannelse. Arbejde med styren-, epoxy- og isocyanatholdige produkter kræver særlig uddannelse, se sikkerhedsdatabladet.

Instruktion

Alle medarbejdere skal have den nødvendige oplæring/instruktion i arbejdet, herunder de kendte farer, brug af tekniske hjælpemidler og korrekt brug af værnemidler.

Substitution:

Anvend altid det produkt med det laveste kodenummer, der er egnet til opgaven. Begræns udsættelsen for skadelige påvirkninger ved arbejdet mest muligt.

Værnemidler

Vælg ved hjælp af kodenumeret i skemaet, se næste side. Brug altid de krævede værnemidler.

Vælg af handsker, sæt kryds	Tekstil	Nitrilgummi	4H	Andet (noter type)
(Brug normalt ikke grå felter. Handsker har ofte begrænset brugstid, følg leverandørens anvisninger)				
Maling med kode 00-1, 0-1, 00-2 og 0-2				
Maling med højere kodede produkter				
Epoxyarbejde				
Rengøring				

Specielle forholdsregler

Det er ikke tilladt at spise, ryge og drikke under arbejdet.

Førstehjælp

Gjennemse skemaet for forebyggelse.

Yderligere oplysning findes på sikkerhedsdatabladet.

Forholdsregler ved brand

Sluk branden. Hvis det ikke er muligt – Forlad området. Brand udvikler sundhedsskadelige dampe og gasser.

Kontakt brandmyndighederne på tlf. 112.

Firmat medbringer selv brandslukker eller orienterer sig på den pågældende arbejdsplads. – Ved brug af produkter med MAL-kode 00- eller det ikke relevant at medbringe brandslukker.

☐ Ikke relevant.

Forholdsregler ved spild

Evt. større spild af 00-1 produkter opsluges med fx klude. Spild af produkter med højere kode end 00-1 opsluges med fx kaffegrus.

Anvend værnemidler herunder gummihandsker svarende til kodenumeret.

Date: _____ **Udarbejdet af:** _____ **i samarbejde med ARBEJDSMILJØHUSET**

Side 1 af 2

© ARBEJDSMILJØHUSET - Telefon 44 85 02 20 - www.am-huset.dk

Arbejde på bygninger - beskyttelse ud fra kodenummer

Rulle, pensel, spartel, klud etc. Sprøjte

Indendørs, stor flade

Talstring: 00-1, 0-1, 0-2, 0-3, 0-4, 0-5

Indendørs, lille flade

Talstring: 00-1, 0-1, 0-2, 0-3, 0-4, 0-5

Udendørs

Talstring: 00-1, 0-1, 0-2, 0-3, 0-4, 0-5

Ude og inde

Kodenummer: 00-1 & 0-1, 0-2, 0-3, 0-4, 0-5

Hvordan gør man?

Resultatet vælges ud fra kodenumeret. Find det laveste kodenummer og den laveste kode. Hvis der er flere koder, vælges den laveste. Hvis der er flere koder, vælges den laveste. Hvis der er flere koder, vælges den laveste.

1. Hvis kodenumeret ikke kan vælges, skal der bruges handsker ved arbejde med produkter med kode 1 og 2 eller særlige forholdsregler, se side 1.

2. Ved arbejde med produkter skal bruges angivet skærm og beskyttelsesbrille. Anvendes kun, når der ikke bruges angivet skærm.

3. I udsættelse luft, røg og lugt.

4. Ved arbejde med produkter skal bruges angivet skærm og beskyttelsesbrille. Anvendes kun, når der ikke bruges angivet skærm.

5. Hvis det sammen med kodenumeret er oplyst, at produktet indeholder sundhedsfarlige stoffer, skal der bruges luftrensende apparat.

6. I tilfælde af brand, røg og lugt, skal der bruges luftrensende apparat.

Forklaring til ikoner

AB: Arbejdspladsen er i nærheden af beboelse
C: Luftrensende apparat
E: Håndklæde med kaffegrus
G: Gummihandsker
H: Håndklæde
I: Håndklæde

© ARBEJDSMILJØHUSET - Telefon 44 85 02 20 - www.am-huset.dk

Støv

Mange arbejdsprocesser udvikler støv. Hvis det ikke fjernes under arbejdet, hober det sig op i lokalet. Manglende rengøring betyder påvirkning fra det støv, der hvirvles op. Husk derfor: Tørfej ikke.

Gode metoder til at formindske mængden af støv er:

- Vælg metoder, hvor støvet ikke opstår. Jo bedre du er til at spartle, jo mindre skal du slibe.
- Overvej at filtse i stedet for at slibe.
- Fjern støvet, hvor det opstår - fx ved brug af girafsliber tilkoblet støvsuger.

Eksempler på beskyttelse mod støv og afbrændingsprodukter:

Proces	Værnemidler
Slibning og skrabning	
Håndslibning på malet overflade	Ingen særlige
Håndslibning i øvrigt	Støvfiltermaske, på loft desuden øjenværn
Maskinslibning uden effektiv udsugning	Støvfiltermaske, øjenværn, arbejdshandsker
Maskinslibning med effektiv udsugning	Øjenværn, arbejdshandsker
Fjernelse af malinglag/belægninger	
Varmluftblæser	Arbejdshandsker, gasfiltermaske. Ved god ventilation kan der arbejdes uden åndedrætsværn.
Flamme - små flader	Helmaske med gasfilter, arbejdshandsker
Flamme - store flader	Luftforsynet helmaske, arbejdshandsker
Blæsning og spuling	
Højtryksspuling med rent vand	Øjenværn, vandtæt dragt, arbejdshandsker. Støvfiltermaske anbefales ved risiko for indånding af sprøjtetåge.
Sandblæsning	Luftforsynet helmaske, arbejdshandsker, hætte. Vandtæt dragt ved våd blæsning
Fjernelse af tapet	
Afdampning med dampanlæg	Sørg for rigelig ventilation. Tapetopløser må ikke anvendes i nogen forbindelse med damp eller sprøjtning.

Sug på værktøjer

Flere undersøgelser har vist, at sugeudstyr på slibemaskiner kan fjerne sundhedsfarligt støv. Sugeudstyr kan monteres på mange typer slibemaskiner. Mange typer har sugeudstyret indbygget.

Slibemaskinen kobles fx til en støvsuger med HEPA filter. På den måde fjernes støvet direkte ved kilden.

Blyholdig maling

Det er bygherres pligt at kortlægge, om der er farlige stoffer, herunder bly i maling.

Ved laboratorieanalyse kan man påvise bly, selv i meget lave koncentrationer. Der skal ca. bruges 1 gram afskrabet maling til analyse. Ved denne metode måler man gennemsnits-koncentrationen i prøven.

ARBEJDSMILJØHUSET kan hjælpe med både prøvetagning og laboratorieanalyse hos et godkendt (akkrediteret) laboratorium. Vi udfærdiger en rapport på baggrund af analyseresultaterne.

Følg Arbejdstilsynets regler for arbejde med bly, som bl.a. omhandler:

- Måling af bly i blodet
- Tekniske foranstaltninger
- Personlige værnemidler
- Arbejdshygiejne
- Velfærdsforanstaltninger
- Helbredsundersøgelser
- Kemisk APV og instruktion

Enkelte kommuner har interne regler for afrensning af blyholdig maling. Undersøg på forhånd, hvilke regler, der gælder i kommunen, hvor arbejdet skal udføres.

Du kan læse mere om emnet i vores pjecer ”Bly i maling” samt på vores hjemmeside og i BAR Bygge & Anlægs blyvejledning.

Værktøj

Elektrisk værktøj skal efterses af sagkyndig regelmæssigt (typisk en gang årligt) efter fabrikantens anvisning og efter virksomhedens egne erfaringer. Det er en god idé at mærke værktøjet med fx strips i særlig farvekode, så man kan se, hvornår det sidst er efterset.

Alt maskinelt og el-drevet værktøj skal have en betjeningsvejledning på dansk. Brugsanvisninger indeholder beskrivelse af sikkerhedsforanstaltninger, fx brug af beskyttelsesskærme, oplysning om støjniveau m.m.

Periodeeftersyn af udstyr	Efterses af sagkyndig
El-værktøjer	Typisk årligt
Lifte	årligt
Kompressor	årligt
Sprøjteudstyr	årligt
Stiger	årligt
Stilladser	årligt
Porte	årligt
Brandslukningsudstyr	årligt
Faldsikring	årligt

Øvrigt udstyr efterses af værksted før hver opgave. Defekt udstyr udskiftes.

Kontrolliste til tekniske hjælpemidler År: _____

Emne	Mærke/Type (serie nr.)	Brugsanvisning		Dato for eftersyn	Fejl og mangler	Dato for reparation	Fundet i orden Dato/Initialer
		Ja	Nej				

Eftersyns interval:

- El-værktøjer: Efterses af sagkyndig regelmæssigt (typisk en gang årligt) efter fabrikantens anvisning og efter virksomhedens egne erfaringer.
- Lifte: Efterses af sagkyndig hvert år (normalt ekstern sagkyndig).
- Kompressor: Efterses af sagkyndig hvert år (normalt ekstern sagkyndig).
- Sprøjtestyr: Efterses af sagkyndig hvert år.
- Stiger: Efterses af sagkyndig hvert år.
- Støddæmper: Efterses af sagkyndig hvert år.
- Andet: Øvrigt udstyr efterses af værkstedet før hver opgave. Defekt udstyr udskiftes.

FARVEKODER (STRIPS)	
2017	
2018	
2019	
2020	
2021	
2022	

© ARBEJDSMILJØHUSET – telefon 44 85 52 20 september 2017

Støj

Arbejdsmiljøorganisationen skal inddrages ved indkøb, så der vælges værktøj med et så lavt støjniveau som muligt. Støjniveauet fremgår af brugsanvisningen.

Bliver man udsat for et støjniveau, der ligger over 80 dB(A), stiger risikoen for at få høreskader i takt med støjniveauet og den tid, man opholder sig i støjen.

NB! Kraftig og pludselig støj, kan skade hørelsen selv ved kortvarige påvirkninger!

Følgende gælder:

Samlet støjbelastning over en 8 timers arbejdsdag uden medregning af personlige værnemidler (PV)			Korte spidsværdier	
Under 80 dB(A)	80 dB(A) eller mere	85 dB(A) eller mere	135 dB(C) eller mere	137 dB(C) eller mere
PV ved generende støj	PV skal stilles til rådighed	PV skal straks anvendes og støjbelastning skal nedsættes til max. 85 dB(A)	PV skal stilles til rådighed	PV skal straks anvendes og spidsværdier skal nedsættes til max. 137 dB(A)
Ingen særlig instruktion krævet	Særlig instruktion og adgang til høreundersøgelse	Særlig instruktion og adgang til arbejdsmedicinsk undersøgelse	Særlig instruktion og adgang til høreundersøgelser	Særlig instruktion og adgang til arbejdsmedicinsk undersøgelse

På byggepladserne skal arbejdet tilrettelægges, så støj så vidt muligt undgås. Støjende processer kan fx henlægges til rum, hvor der ikke går andre håndværkere.

Vibrationer

Vibrationer i hånden og armen kan forstyrre blodgennemstrømningen og nerverne til fingrene. De første tegn er snurrende fornemmelser eller følelseløse fingre. Efter nogen tid kan der komme “hvide fingre” ved afkøling. Det vil sige, at fingrene bliver “døde”, kolde og hvide.

I brugsanvisningen angives vibrationsværdien i m/s^2 . Overstiger værdien $2,5 \text{ m/s}^2$, skal middelværdien være oplyst. Er værdien mindre end eller lig med $2,5 \text{ m/s}^2$, skal dette være anført.

Et højt vibrationsniveau vil medføre krav om begrænsning af den daglige brug af vibrerende værktøj.

Malere kan især risikere vibrationsskader, når der arbejdes med vinkelsliber, rystepudser, excentersliber og gulvsliber.

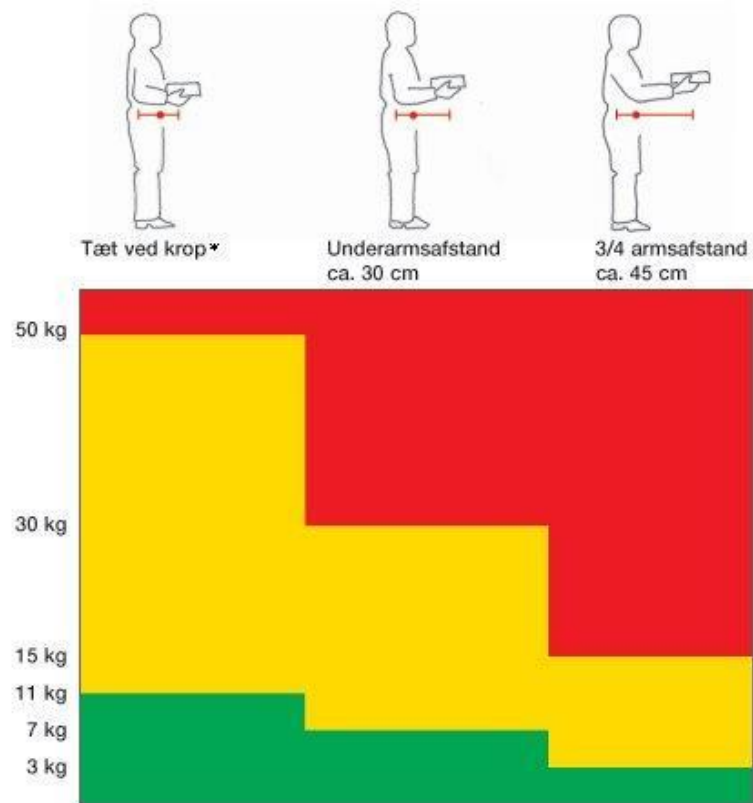
Belysning

Adgangsveje, transportveje og færdselsarealer skal være belyst, så færdslen kan foregå forsvarligt. Belysningen skal have en styrke på mindst 25 lux. Der findes arbejdslamper med forskellige typer lyskilde. Typen af opgave, der skal løses, kan være afgørende for, hvilken lampe der skal vælges.

Ergonomi

Tunge løft og bæring

Et løft anses ikke for sundhedsskadeligt, hvis det foregår inden for rammerne af det nederste område i skemaet:

Under helt optimale forhold, kan vægtgrænserne hæves til, hvad der er inden for rammerne af det gule felt. Et helt optimalt løft foregår midt foran kroppen, i en god højde (70-120 cm målt fra gulvhøjde), hvor det ikke er koldt, ved godt fodfæste og med godt greb. Hvis du løfter en sæk, fx sække med sprøjtespartel, skal du holde den foran dig tæt til kroppen.

Arbejdstilsynets vægtgrænser ved bæring

Undgå løft og bæring ved transport af materialer og værktøj. Det kan ske ved at bruge egnede tekniske hjælpemidler.

Hvis du ikke kan undgå at bære, skal du sørge for at bære så kort tid som muligt. Bær højst 20 meter – 1 trappetrin tæller for 1 meter.

Når du går med fx malerspande, er det vigtigt at fordele byrden i begge hænder, så du undgår en skæv belastning på ryggen.

Vægtgrænserne for bæring reduceres væsentligt i forhold til vægtgrænserne for løft. De er tæt på kroppen 20 kg, i underarmsafstand 12 kg samt i 3/4 arms afstand 6 kg.

Brug altid tekniske hjælpemidler, hvis der er risiko for sundhedsskadelige belastninger af kroppen. Tekniske hjælpemidler er maskiner, arbejdsredskaber som f.eks. holder til girafsliber eller kørende transportudstyr som sækkevogn og trappekravler.

Variation

Variation er nøgleordet til at mindske belastningsskader. Planlæg arbejdet, så ensidig belastning mindskes så meget som muligt. Sørg for at:

- Veksle mellem højre og venstre hånd. Man kan lære at bruge begge hænder til opgaverne.
- Skifte mellem forskellige arbejdsopgaver i løbet af dagen.
- Skifte mellem fysisk hårde og mindre hårde opgaver i løbet af dagen.

Rokering

Ved planlægning af arbejdet aftales rokering mellem svendene, så I undgår langvarige, ensidige opgaver som fx kun rulning af lofter eller kun spartling af vægge.

Arbejdsstillinger

Undgå akavede arbejdsstillinger:

- Sørg for at stå så tæt på opgaven som muligt.
- Stil dig, så næsen og fødderne peger i samme retning, så du undgår vrid i kroppen.
- Sørg for, at det du arbejder med, er i en god arbejdshøjde, så du undgår at strække dig eller krumme dig sammen for at nå.
- Vælg at sidde på en kasse eller andet når du maler fx fodpaneler, og varier, så du undgår at være i samme stilling over lang tid.
- Stræk kroppen godt igennem ind i mellem.

Velfærdsforanstaltninger

Den ansatte skal under arbejdet have adgang til:

- Toilet, der er aflåseligt
- Spiserum med adgang til drikkevand i nærheden
- Håndvask med rindende koldt og varmt vand
- Omklædningsrum
- Brusebad

Ved arbejde, hvor de ansattes beskæftigelse på byggepladsen ikke overstiger 2 uger, og hvor vand- og kloaktilslutning ikke er umiddelbart muligt, skal brusebad kun etableres, hvis arbejdet:

- Er meget støvende eller på anden måde stærkt tilsmudsende
- Medfører fare for at komme i berøring med kodenummererede produkter eller andre stoffer, som det er vigtigt at få fjernet fra huden

Faciliteterne skal etableres på eller i umiddelbar nærhed af byggepladsen og være til rådighed fra arbejdets begyndelse. De skal være hensigtsmæssigt beliggende i forhold til hinanden og de enkelte arbejdssteder og have gode adgangsforhold. Der må højst være en afstand på 200 meter eller en transporttid på 5 minutter til toilet. Velfærdsforanstaltninger skal rengøres efter behov.

Psykisk arbejdsmiljø

Planlægning af arbejdet

Planlægning af arbejdsopgaven er vigtig, så man kan overskue opgaven og lægge en plan for, i hvilken rækkefølge opgaven skal løses. Er der hindringer i vejen for at opgaven kan løses på en god måde, så se om hindringerne kan fjernes.

Samarbejdsforhold

Har man et godt forhold til kollegaer og overordnede, føles det hele godt og ukompliceret. Men hvis samarbejdet ikke fungerer, påvirker det både arbejdsglæden og kvaliteten. Sørg for at sætte fokus på det psykiske arbejdsmiljø og få løst det, der ikke fungerer.

Tidspres/Arbejdsomængde

Tidspres og arbejdsomængde bør stå i et fornuftigt forhold til hinanden. Tidspres vil opstå i mange situationer og kan klares af de fleste. Det er OK at have travlt. Men står man altid med en følelse af at være presset, vil dette påvirke én.

Hænger opgaven, og tiden der er afsat til at løse den, ikke sammen, må dette løses ved at sætte flere folk på opgaven, rykke deadline eller arbejde over. Det plejer ikke at være et stort problem for de fleste, blot der gives besked om det i god tid.

Indflydelse

Som nyansat kan det være rart, at der er nogen, der tilrettelægger opgaverne for én. Men efterhånden som man får styr på det og får erfaring, får man

lyst til selv at planlægge og tilrettelægge arbejdsdagen og komme med ideer til, hvordan opgaven kan løses på en anden og bedre måde – måske ud fra et ergonomisk synspunkt.

Information

Det at vide, om der også er opgaver til én i næste uge eller måned, eller om der kommer flere ansatte, at nogen holder op, eller der skal indføres nye regler og procedurer, er information, det er godt at få i god tid, så man har mulighed for at spørge ind til oplysningerne.

Traumatiske hændelser

De ansatte skal vide, hvordan virksomheden tackler ulykker og traumatiske hændelser. Det kan beskrives i en beredskabsplan, som alle bør kende indholdet af.

Skemaer til beredskabsplan for ansatte og ledelse kan downloades fra www.am-huset.dk.

Firmanavn:	
Instruks ved personskade – Ansatte	
Standstørelse	Stop maskiner og arbejdsprocesser. Afspær om muligt området.
Red	Giv livreddende førstehjælp: - Sikre vejtrækning a. Sikke fri luftvej b. Giv kunstigt åndedret - Sikke blodcirkulationen c. Stands blødninger d. Giv hjertemassage
Alarmer	Ring til alarmcentralen 1-1-2, hvis det vurderes, at der er behov for ambulance.
Oplys	Fortæl, at I har brug for ambulance - Hvem du er - Hvilken adresse du ringer fra - Titlen, du ringer fra - Hvad der er sket - Hvor mange tilskadede kommer, der er tale om
Red	Giv almindelig førstehjælp: - Fortsæt med (livreddende) førstehjælp - Skaf tæpper o.a. mod kulde (udendørs) - Hent forbrændings- og tilførselssår og læsioner - Hjælp evt. med øjenskyl - Giv psykisk førstehjælp – tal beroligende med de tilskadede
Uheld med kemiske stoffer	Behandling – se relevante sikkerhedsdatablade - Ved spild på hud eller i øjne – skyl med vand eller øjenskyllevæske - Indtagelse eller indånding – søg læge eller skadestue
Ambulance	Modtag ambulancen ved indkørslen til pladsen og vis vej til skadestedet. Sørg for fri kørevej.
Orienter	Navne og mobilnumre:
Oplys	Hvem du er, hvor du er, og hvad der er sket. Aftal med byggelederen, om der er behov for, at han kommer ud til pladsen.
Transport til skadestue eller hjem	Er skaden vurderet til at være behandlingskrævende, aftales transport til skadestuen med nærmeste leder. Skadestillet må ikke selv køre, men tilbydes evt. taxa eller transport af kollega.
Kriesehjælp	Det er vigtigt, at de kollegaer, der har været til stede ved ulykken får talt sammen om det, som er hendt. Nærmeste leder bør deltage i samtalen. Der er mulighed for professionel kriesehjælp via Målerne Sundhedsordning, tlf. 33 43 52 71.
Dagene efter ulykken	Følg op på den kriseramt og andre involverede: • Vær opmærksom på tegn på krisereaktion • Vær åben omkring hændelsen og snak med den tilskadede, når vedkommende er tilbage på arbejde

Firmanavn:	
Instruks ved personskade – Ledelse	
En medarbejder anmelder en ulykke	Sørg for at få overblik over: • Hvem er kommet til skade? • Hvor er skaden sket? • Er der behov for ambulance – og er den tilkaldt? • Er der behov for selv at arrangere transport til skadestue?
Hjælp til den tilskadede	Tilkald om nødvendigt ambulance til den aktuelle plads eller arranger transport til skadestue. Er medarbejderen allerede afhentet af ambulance, så sørg for, at en fra ledelsesgruppen opsøger ham på skadestuen. • Aftal om pårørende skal underrettes. Er der fx børn, der skal hentes etc? • Er skadestillet fortsat indlagt, eller skal han have hjælp til hjemtransport? • Er der behov for krisehjælp? Sørg om nødvendigt for, at der tages kontakt til krisepsykolog • Få overblik over hændelsesforløbet
På pladsen	Tag kontakt til de øvrige ansatte på den berørte plads. Vurder om det er nødvendigt at tage ud til pladsen.
Kriesehjælp	Tag en rolig snak med de ansatte om hændelsesforløbet. • Spørg kun om det nødvendige • Undlad at kritisere den måde, der er handlet på • Vær opmærksom på skyldfølelse blandt medarbejderne og understreg, at det ikke er nogens skyld • Tilbyd professionel krisehjælp Vurder om det igangværende arbejde kan fortsættes denne dag, eller om de ansatte skal sendes hjem. Det er vigtigt, at de ikke er alene, hvis de har behov for krisehjælp.
Her og nu	Orienter arbejdsmiljøorganisationen om ulykken. Ved alvorlig ulykke: Informer øvrige ansatte i virksomheden og andre berørte om, hvad der er sket og om den tilskadedes tilstand. Planlæg evt. et informationsmøde. Følg op på kriseramt og involverede kollegaer: Er der opstået behov for professionel krisehjælp? Afhold om nødvendigt informationsmøde for øvrige ansatte. Arbejdsmiljøorganisationen skal analysere ulykken og foretage evt. forebyggende foranstaltninger.
Dag 1-20	
Anmeldelse af ulykke til AT	Arbejdsulykker, der medfører 1 dags sygefravær eller mere, skal anmeldes til Arbejdstilsynet via www.asik.basv.dk inden for 9 dage fra 1. fraværsdag.

De ansatte skal gøres bekendt med, hvor det nærmeste brandsluknings- og førstehjælpsudstyr befinder sig. Afhængig af uheldets størrelse vurderes det, om medarbejderen kan hjælpes på stedet, eller om der skal tilkaldes en læge/ambulance.

Der ringes altid til firmaet ved uheld. Der skal tages stilling til, om uheldet er af et omfang, så Arbejdstilsynet skal tilkaldes.

Virksomhedsejeren underretter pårørende. Dette kan gøres telefonisk ved mindre alvorlige uheld og personligt ved alvorlige uheld. Alle berørte tilbydes krisehjælp, evt. via Malernes Sundhedsordning 38 48 82 71.

Sygefravær

Arbejdsgiveren skal afholde en sygefraværssamtale med sygemeldte medarbejdere senest 4 uger efter første sygedag. Hensigten med samtalen er at understøtte dialogen med den sygemeldte medarbejder om, hvordan han eller hun kan bevare tilknytningen til arbejdspladsen under sygdommen.

Arbejdsgiver og den sygemeldte medarbejder udfylder sammen en mulighedserklæring. Attesten giver arbejdsgiver og den sygemeldte mulighed for at få lægens vurdering af, hvorvidt medarbejderen fremover kan varetage relevante arbejdsopgaver, uden at helbredet forringes.

Anmeldelse af ulykker

En arbejdsulykke, der er årsag til fravær i en dag eller mere, skal anmeldes til Arbejdstilsynet inden ni dage efter ulykken. Anmeldelsen foretages elektronisk via <https://indberet.virk.dk/>

Der laves intern undersøgelse af ulykker. Årsagen beskrives, og det vurderes, om tilsvarende ulykker kan undgås.

Krav til arbejdsmiljøorganisationen

	1-9 ansatte	10-34 ansatte	Flere end 35 ansatte
Arbejdsmiljø-organisation	Ikke krav om valg af arbejdsmiljørepræsentant eller etablering af en arbejdsmiljøorganisation. Arbejdsgiver og ansatte skal årligt gennemføre en arbejdsmiljødrøftelse, hvor det kommende års samarbejde om sikkerhed og sundhed planlægges.	Arbejdsmiljøgruppe med en eller flere arbejdsledere og en eller flere arbejdsmiljørepræsentanter.	En eller flere arbejdsmiljøgrupper. Op til to arbejdsledere og to arbejdsmiljørepræsentanter fra arbejdsmiljøgrupperne danner et arbejdsmiljøudvalg, hvor det overordnede arbejdsmiljø-arbejde foregår.
		Der er ikke nogen krav om mødefrekvens, men der skal minimum årligt gennemføres en arbejdsmiljødrøftelse, hvor arbejdsmiljøorganisationen tilrettelægger indhold, form og mål for det kommende års samarbejde om sikkerhed og sundhed.	
Midlertidige arbejdspladser Bygge & Anlæg	Hvis virksomheden beskæftiger mindst 5 personer i mindst 14 dage på et midlertidigt arbejdssted, skal de ansatte på pladsen vælge en arbejdsmiljørepræsentant blandt sig.		
Uddannelse og supplerende uddannelse	For arbejdsmiljørepræsentanter, valgt på midlertidige arbejdssteder, gælder samme regler om uddannelse som for medlemmer af arbejdsmiljøorganisationen i den periode, hvor de er arbejdsmiljørepræsentanter (se spalten til højre).	Medlemmer af arbejdsmiljøorganisationen skal have gennemført den obligatoriske 3-dages arbejdsmiljøuddannelse. Den gamle sikkerheds-/arbejdsmiljøuddannelse, taget mellem 1. april 1991 og 1. oktober 2010, er dog stadig gyldig.	
		Arbejdsmiljørepræsentanter med den nye 3-dages uddannelse, skal inden for det første år tilbydes 2 dages supplerende arbejdsmiljøuddannelse. Alle medlemmer af arbejdsmiljøorganisationen skal hvert år tilbydes 1½ dages supplerende arbejdsmiljøuddannelse.	

Følgende forkortelser kan anvendes:

Arbejdsmiljørepræsentant:	AMR
Arbejdsmiljøorganisation:	AMO
Arbejdsmiljøgruppe:	AMG
Arbejdsmiljøudvalg:	AMU

Har du spørgsmål, så kontakt os!
Vi er ikke længere væk end telefonen – 44 85 02 20

